

Πώλησις ἀγροτικού ἀκινήτου ὀφειλέτου ὑπὸ τῶν δανειστῶν του

1816, Ὀκτωβρίου 6

Σίφνος

Οἱ δανεισταὶ τοῦ μακαρίτου Ἀνθίμου Γρουπάρη πωλοῦν ἀντὶ δύο χιλιάδων γρο-
σίων εἰς τὸν σιὸρ Νικόλαον Βαλέζην ἀγροτικὸν ἀκίνητον τοῦ πρώτου κείμενον εἰς θέσιν
Πετελέουρα καὶ ἀποτελούμενον ἐκ περιβολίου, ἀμπελίου μετὰ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ κειμέ-
νων ἀγρῶν, καθὼς καὶ μὲ τὴν περιοχὴν τοῦ ἔξω βουνοῦ, ὅπως δὲ εἶναι καὶ εὐρίσκεται.
Ἡ εἴσοδος τοῦ κτήματος εἶναι διὰ τῆς μάνδρας τοῦ σιὸρ Ἀποστολάκη Μπάου. Ὑπὲρ
τοῦ περιβολίου ὑφίσταται δουλεία ἀρδεύσεως ἐκ τῆς κάτω στέρας τοῦ Κωνσταντάκη
Ἀποστολάκη Μπάου καὶ δὴ δῖς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παντελοῦσαν, ἥτις ἔχει ἅπαξ τὸ
δικαίωμα τοῦτο ἐκ τῆς αὐτῆς στέρας.

Τὸ ἔγγραφον συνετάχθη τὴν αὐτὴν ἡν καὶ τὸ 9 ἡμέραν, δι' αὐτοῦ πωλεῖται ἀκίνητον
τοῦ αὐτοῦ ἀποβιώσαντος ὀφειλέτου Ἀνθίμου Γρουπάρη, παρουσιάζει τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέ-
ρον ἀπὸ νομικῆς πλευρᾶς καὶ εἶναι πρὸς ἐκεῖνο διὰ τοῦτο συσχετιστέον.

Πρόσθετον ἐνδιαφέρον κινεῖ ἡ ἐμπασιά. Αὕτη δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς δου-
λεία διόδου ἢ παρόδου, ὁμοία δὲ πρὸς τὴν ἀπαντῶσαν εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐλληνικῶν
παπύρων τῆς Αἰγύπτου δουλείαν τῆς εἰσοδοῦ καὶ ἐξοδοῦ, περὶ ἧς βλέπε R. TAUBEN-
SCHLAG, *Das Recht auf Einnahme und Ausgabe in den Papyri*, ἐν Archiv für Papyrus-
forschung, 8, 1927, σελ. 25 ἐπ., καὶ τοῦ ΑΥΤΟΥ, *The Law of greco-roman Egypt
in the light of the Papyri 332 B. C.-640 A. D.*, 2nd ed. Warszawa 1955, σελ. 256 ἐπ.
Παραπλησία πρὸς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν εἶναι ἡ τοῦ P. Ryl. II, 157, στίχ. 17 ἐπ.
(τοῦ ἔτους 135 μ.Χ.). Ἐθεωρεῖτο δὲ pertinentium τοῦ δεσπύζοντος κτήματος: R.
TAUBENSCHLAG, *The Law*, αὐτόθι, 243. Τοιούτου εἶδους δουλεῖαι, ἰδρυόμεναι διὰ
συμβάσεως ἢ ἐπιβεβλημέναι ἐθιμικῶ δικαίῳ, ἀπήντων ἄλλοτε καὶ ἀπαντοῦν καὶ σήμερον
εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, γνωστὰ ὡς ἐμπασιά ἢ μπασιά. Ἄν καὶ εἰς τὸ ἐθιμικὸν
ἐλληνικὸν δίκαιον ἀπετέλουν pertinentium δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ, διότι ἡ τοιαύτη
ιδιότης αὐτῶν πιστοῦται εἰς τὸ δίκαιον τῶν παπύρων, ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὰ περισωθέντα
διαστροφώματα τῆς Βιβλιοθήκης Ἐγκτήσεων, δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένοι ὑπὸ ἰδιαίτερον τί-
τλον (R. TAUBENSCHLAG, *The Law*, κλπ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 243). Αἱ δουλεῖαι αὗται,
καίπερ ρυθμιζόμεναι ἐν τῷ ρωμαϊκῶ δικαίῳ, δὲν κατάγονται ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐλ-
ληνικοῦ καὶ τοῦ ἐλληνιστικοῦ (Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊ-
κοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1944, § 85, σελ. 647, σημ. 7), ἅτινα ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν διαμόρ-
φωσιν οὐχὶ μόνον εἰδικῶς τούτων. Βλέπε τοιαύτας δουλεῖας διαβάσεως ἐν I. ΒΙΣΒΙΖΗ,
Αἱ μεταξὺ τῶν συζύγων περιουσιακαὶ σχέσεις εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν
(Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῆς

Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τευχ. 1, 1948), 63, στίχ. ἐπ. 26 (τοῦ ἔτους 1766)· 66, στίχ. 15 ἐπ. (τοῦ ἔτους 1804).

Δουλεία εἶναι καὶ ἡ ἐν στίχοις 12-13. Αὕτη συνίσταται εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ἀρδεύειν εἰδικῶς τὸ πωλούμενον περιβόλι ἀπὸ τὴν κάτω στέγνα τοῦ σιῶρ Κωνσταντάκη Ἀποστολάκη Μπάου (στίχ. 12-14). Ὅταν τὸ ἔγγραφον λέγῃ ὅτι ἔχει δικαίωμα νεροῦ, σημαίνει «ὅτι ἔχει δικαίωμα νὰ παίρῃ νερὸ» καὶ ἐπομένως «νὰ ποτίζει» τὸ περιβόλι ἀπὸ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος στέγνα. Εἰς νῆσον ἄνυδρον, ὡς ἡ Σίφνος, εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ ὑφίστανται τοιαῦται δουλείαι. Ἄν ἦσαν ἐθιμογενεῖς ἢ ἰδρύοντο διὰ συμβάσεως δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ. Ἴσως συνέβαινον καὶ τὰ δύο. Περὶ τοῦ δευτέρου ὁμως δὲν δύναται, νομίζω, νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία. Δουλεία ἀρδεύσεως ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, π.χ. εἰς τὰς Ἀθήνας. Δουλείαν ὕδατος βλέπε καὶ εἰς τὸ δικαστικὸν χοιζέτι ἐν Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, *Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, 1, 2^α ἔκδ. Ἀθῆναι, 1891, σελ. 350-51, τοῦ τουρκικοῦ ἔτους 1247. Εἶναι γηγενὴς τῆς Ἑλλάδος θεσμός, χρονολογούμενος ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως ἄλλως τε πᾶσαι αἱ δουλείαι ὕδατος. Βλέπε B. BRUGI, *Rapporti di vicinanza in materia d' acqua nel diritto attico comparato all' diritto romano*, ἐν *Archivio Giuridico*, 34, 1885, σελ. 297 ἐπ. Αἱ τελευταῖαι εἶναι γνωσταὶ καὶ ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου J.B. BÉGIN, *La categoria romana delle servitudes*, Milano 1938, σελ. 135 ἐπ. Ἡ ἀρχὴ ὁμως αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴν περίοδον (A. CALDERINI, ἐν *Aegyptus*, I, 1926, σελ. 36 ἐπ.· O.M. SCHNEBEL, *Die Landwirtschaft im hellenistischen Aegypten*, München 1925, σελ. 29 ἐπ.· R. TAUBENSCHLAG, *The Law*, ἐνθ' ἀποστ. σελ. 260) ἀποκλείουν, κατὰ τὴν γνώμην μου, οἵανδήποτε σκέψιν περὶ καταγωγῆς τῶν ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου. Σημειωθήτω ὅτι εἰς τὴν δῆλωσιν ὅτι ὑφίσταται δουλεία ὕδρευσεως ὑπὲρ τοῦ περιβολίου—ἡ ὀρθὴ σειρά τῶν λέξεων θὰ ἦτο: ἔχει καὶ δικαίωμα νεροῦ τὸ περιβόλι ἀπὸ τὴν κάτω στέγνα, καὶ οὕτω δέον νὰ νοηθῇ—προστίθεται ἕτερον: ἔχοντας δύο νερά. Τοῦτο, ἐκ τῆς ἀντιδιαστολῆς ἣτις γίνεται ἐν συνεχείᾳ καὶ ἐν στίχῳ 14: καὶ ἡ παρτελούσα ἓνα (δηλ. νερό), σημαίνει ὅτι ἡ δουλεία συνίσταται εἰς ἀρδευσιν τοῦ περιβολίου δύο φορές. Ἄν ὁμως δύο φορές καθ' ἑβδομάδα, μῆνα ἢ καθ' ὠρισμένας ἐποχάς, δὲν διευκρινεῖται. Αὐτὸ ἀσφαλῶς ἐρρυθμίζετο ὑπὸ τῆς τοπικῆς συνηθείας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη μνείας τοῦ γεγονότος.

Περὶ τοῦ Ἀνθίμου Γρουπάρη βλέπε 9. Ὁ Ἀποστολάκης Μπάος ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἢ Κωνσταντάκη Μπάου, περὶ τοῦ ὁποίου παύει νὰ γίνεται μνεία εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς παρούσης συλλογῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1773.

§

V

1 Μιχαὴλ Μᾶνος¹ ἐπιβεβαιοῖ ὅτι ὁ Σίφνον Καλλίνικος ἐπιβεβαιοῖ

2 » Συναχθέντες οἱ κρετιτόροι τοῦ μακαρίτη ἀνθίμου γρουπάρη, πωλοῦμεν

